

бавленням волі;

3) може бути призначено покарання більш м'яке, ніж передбачено законом, особі, яка вступила до злочинної організації і вчинила в її складі умисне вбивство або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень за наявності умов, зазначених у ч. 1 цієї статті.

Звільнення від кримінальної відповідальності або покарання чи пом'якшення покарання учаснику злочинної організації за відсутності підстав, зазначених у цій статті, не допускається.

Р.С. Орловський,
асистент.

Національна юридична академія
України імені Ярослава Мудрого
(м. Харків)

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ І СПІВУЧАСТЬ ЯК ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Тенденція зростання організованої злочинності, посилення її впливу на політику, економіку, соціальний розвиток, вихід за межі кордонів окремих держав призвели до необхідності посилити боротьбу з цим найбільш небезпечним різновидом загальної злочинності. Це, в свою чергу, викликало нагальну потребу вирішити, насамперед, два питання: 1) визначити поняття організованої злочинності; 2) обґрунтувати правові підстави найбільш суворої відповідальності учасників організованих угруповань.

В наукових працях, присвячених боротьбі з організованою злочинністю, найпоширенішим є визначення її поняття як антисоціального явища, яке створює реальну небезпеку для всього світового суспільства, для національної безпеки, для соц-

іального розвитку країн.

Проблемі кримінально-правового змісту організованої злочинності, на жаль, достатньої уваги не приділяється. Між тим, організована злочинність є частиною загальної злочинності і відповідальність учасників злочинних угруповань повинна ґрунтуватися на положеннях Загальної і Особливої частин кримінального законодавства.

Важливе значення для поняття організованої злочинності має вирішення проблеми його співвідношення з загальним поняттям співучасті у злочині (ст. 19 КК України). Деякі вчені і практики вважають, що організована злочинність є самостійним видом групової злочинності, яка не охоплюється загальним поняттям співучасті і не вимагає обов'язкової сукупності її об'єктивних та суб'єктивних ознак. Інші автори є прихильниками універсального характеру поняття співучасті, яке містить ст. 19 КК, а тому, на їх думку, організована злочинність є лише однією з найбільш суспільно небезпечних форм умисної спільної участі двох або більше осіб у вчиненні умисних злочинів. Саме ця позиція, на нашу думку є такою, що відповідає принципам кримінальної відповідальності, її правовим підставам і межам: будь-які форми групової злочинності повинні містити в собі всі об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.

Специфіка організованої злочинності визначається найбільш небезпечними формами співучасті: злочинною групою та злочинною організацією, які відрізняються від інших форм вищим ступенем згуртованості, стійкості злочинних зв'язків, ієрархічними відносинами і вчиненням тяжких та особливо тяжких злочинів.

Виходячи з цього, вирішення завдання посилення боротьби з організованою злочинністю вимагає чіткого визначення в Загальній частині кримінального закону форм співучасті, у тому числі організованої групи і злочинної організації. Зразком може бути ст. 27 проекту КК України, яка з урахуванням ступеня згуртованості, стійкості виділяє: 1) групу осіб; 2) групу осіб за попередньою змовою; 3) організовану групу; 4) злочинну організацію.